

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Протокол від 22.06.2022 № 5

Заступник голови вченої ради

доц. НАМН України, професор

Ю. П. Вдовиченко

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ
ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ХІРУРГІЯ»

КИЇВ – 2022

Навчальний план та програма інтернатури для випускників закладів вищої освіти, що готують фахівців у галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальності «Хірургія» розроблені колективом авторів: співробітників опорної кафедри хірургії і проктології (завідувач кафедри - д. мед. н. професор ФЕЛЕШТИНСЬКИЙ Ярослав) та інших кафедр Національного медичного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика.

Рецензенти:

БІЛЯЄВА Ольга	д.мед.н. професор, професор кафедри загальної та невідкладної хірургії НУОЗ України імені П. Л. Шупика
ІОФФЕ Олександр	д.мед.н. професор, завідувач кафедри загальної хірургії №2 НМУ імені О.О. Богомольця

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ

ФЕЛЕШТИНСЬКИЙ Ярослав	д.мед.н. професор, завідувач кафедри хірургії і проктології НУОЗ України імені П. Л. Шупика
ЙОСИПЕНКО Михайло	к.мед.н. доцент, доцент кафедри хірургії і проктології НУОЗ України імені П. Л. Шупика
САВОЛЮК Сергій	д.мед.н. професор, завідувач кафедри хірургії та судинної хірургії НУОЗ України імені П. Л. Шупика
ГЕТЬМАН Вадим	д.мед.н. професор, завідувач кафедри торакальної хірургії та пульмонології НУОЗ України імені П. Л. Шупика
ВИСОЦЬКИЙ Аркадій	д.мед.н. професор, професор кафедри торакальної хірургії та пульмонології НУОЗ України імені П. Л. Шупика
ВІТОВСЬКИЙ Ростислав	д.мед.н. професор, професор кафедри хірургії серця та магістральних судин НУОЗ України імені П. Л. Шупика
ГОРДІЙЧУК Прокіп	д.мед.н. професор, завідувач кафедри онкології НУОЗ України імені П. Л. Шупика
ЦИГАНКОВ Володимир	к.мед.н. доцент, доцент кафедри комбустіології та пластичної хірургії НУОЗ України імені П. Л. Шупика

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка в інтернатурі зі спеціальності «Хірургія» – єдиний комплекс освітніх та практичних компонентів, спланованих і організованих закладами вищої освіти і базами стажування з метою забезпечення набуття лікарями-інтернами компетентностей, необхідних для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста, їх професійної готовності до самостійної діяльності за фахом, який ґрунтується на академічній доброчесності, медичній етиці та деонтології, доказовій медицині.

Базується на сучасних наукових результатах і засадах доказової медицини у сфері хірургії. Підготовка в інтернатурі зі спеціальності «Хірургія» забезпечує набуття та вдосконалення високого рівня знань та професійних навичок з питань діагностики та лікування основних хірургічних захворювань, оволодіння і засвоєння основних хірургічних навичок та етапів операційних втручань.

Інтернатура зі спеціальності «Хірургія» передбачає стажування і проходження практики у хірургічних центрах за кордоном. Орієнтована на застосування спеціальних інформаційних технологій (передачу медичної інформації, застосування експертних систем і баз даних) з метою оптимізації і підвищення ефективності діагностичного і лікувального процесу. Формує фахівців з новим клінічним мисленням, стратегічним стилем здатних генерувати інноваційні технології, викладати, проводити дослідження у сфері надання хірургічної допомоги.

Інтернатура є обов'язковою формою первинної спеціалізації осіб за лікарськими спеціальностями для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста з метою присвоєння звання «лікар-спеціаліст».

Тривалість в інтернатурі зі спеціальності «Хірургія» становить три роки та складається з двох частин: освітньої та практичної.

За період підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни повинні оволодіти компетенціями, знаннями та навичками, які визначені індивідуальним навчальним планом та програмою підготовки в інтернатурі.

I. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ В ІНТЕРНАТУРІ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ХІРУРГІЯ»

Спеціальність «Хірургія» Галузь знань «22 Охорона здоров'я»	
Складник системи освіти	Освіта дорослих, післядипломна освіта у сфері охорони здоров'я, спеціалізація (первинна)
Кваліфікація	Професійна кваліфікація лікар-спеціаліст
Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання	Диплом магістра (спеціаліста – для випускників до 2021 року) у галузі знань «22 Охорона здоров'я» за спеціальністю «Медицина», «Лікувальна справа» (за напрямом підготовки «Медицина»)
Форма проходження інтернатури	Очна
Мова (и)	Українська
Академічні права інтерна	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703 № 1254. Освітня частина інтернатури – щорічний і заключний диференційований залік.
Рівень оволодіння практичними навичками	Для кожної компетенції, практичної навички визначається в діапазоні від «А» до «С»: А: Має знання, описує. В: Асистує. С: Виконує під наглядом.
Обсяг програми	Тривалість підготовки в інтернатурі: 33 місяці (5148 годин) (171,6 кредитів ECTS). Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти) 9 місяців (1404 години, 46,8 кредити ECTS), три місяці щорічно (15,6 кредитів ECTS на рік). Практична частина: (бази стажування) 24 місяці (3744 год, 124,8 кредити ECTS.)

II. ГРАФІК ОСВІТНЬОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Тривалість підготовки в інтернатурі: 33 місяці (5148 годин).

Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти) 9 місяців (1404 години), три місяці щорічно.

Практична частина: (бази стажування) 24 місяці (3744 год.)

Рік навчання	Місяці											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
Перший	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
Другий	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	К	Б	Б	Б	В
Третій	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	К	В

Примітка: Б – (практична частина інтернатури) проводиться на базі стажування лікарів, К – (освітня частина інтернатури) проводиться в закладі вищої освіти, В – відпустка.

III. ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ІНТЕРНАТУРИ

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	
ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі надання екстреної та планової хірургічної допомоги, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки, проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог
ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	ЗК 1. Здатність спілкуватися другою (іноземною) мовою.
	ЗК 2. Здатність навчатися та самонавчатися.
	ЗК 3. Здатність до усного та письмового спілкування державною мовою
	ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.
	ЗК 5. Здатність діяти на підставі етичних суджень.
	ЗК 6. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
	ЗК 7. Здатність застосовувати знання на практиці.
	ЗК 8. Здатність працювати в команді та брати на себе відповідальність.
	ЗК 9. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей.
	ЗК 10. Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, і поваги до різноманітності.
	ЗК 11. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
	ЗК 12. Відповідально ставитися до завдань і обов'язків.
ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	ПК 1. Знати організацію планової та невідкладної допомоги населенню країни (загальні питання), організацію роботи в хірургічному відділенні і в кабінеті поліклініки, перев'язочній, операційній;
	ПК 2. Знати організацію медичної допомоги населенню за умов виникнення екстремальних ситуацій з масовими ушкодженнями;
	ПК 3. Знати основні питання клінічної анатомії;
	ПК 4. Знати нормальну фізіологію систем організму, етіологію та патогенез хірургічних захворювань;

	ПК 5. Орієнтуватись в константах гомеостазу, їх порушеннях та корекції;
	ПК 6. Інтерпретувати результати загальних та спеціальних методів дослідження, робити на основі цих даних узагальнення та практичні висновки;
	ПК 7. Знати питання асептики та антисептики в хірургії; основні документи, які регламентують заходи з підтримання санітарно-епідеміологічного режиму хірургічних відділень;
	ПК 8. Знати основи фармакотерапії (зокрема антибіотико- та гормонотерапії), основи імунології, антибіотикопрофілактики в хірургії
	ПК 9. Знати клінічну симптоматику основних хірургічних захворювань, особливості їх перебігу у дітей, диференційну діагностику хірургічних хвороб з суміжною (урологічною, гінекологічною, терапевтичною) патологією;
	ПК 10. Знати основи фізіотерапії, курортології, лікувального масажу та інших параклінічних методів;
	ПК 11. Знати основи дієтології;
	ПК 12. Знати питання специфічних хірургічних інфекцій (правець, сказ тощо);
	ПК 13. Знати основи післяопераційної реабілітації та положення про тимчасову та стійку втрату працездатності.
	ПК 14. Вміти провести цілеспрямоване клінічне обстеження хворого;
	ПК 15. Визначити необхідний обсяг лабораторних, рентгенологічних та інших спеціальних досліджень, прокоментувати їх результати;
	ПК 16. Вміти чітко визначити тяжкість стану хворого та обсяг реанімаційних заходів;
	ПК 17. Вміти надати невідкладну допомогу хворим в термінальних ситуаціях (масаж серця та інші заходи для відновлення його роботи, штучне дихання, термінова коніотомія/трахеостомія, зупинка зовнішньої кровотечі, профілактика та лікування шоку, промивання шлунка при отруєннях та інші маніпуляції);
	ПК 18. Визначити показання для госпіталізації за профілем та організувати її;
	ПК 19. Провести диференційну діагностику захворювання у дорослих та дітей, в разі потреби організувати консультацію профільних спеціалістів;
	ПК 20. Вміти обґрунтувати тактику консервативного та операційного лікування хворих з хірургічними захворюваннями;
	ПК 21. Вміти обґрунтувати показання до проведення операції з урахуванням стану хворого, необхідності передопераційної підготовки та методів знеболення;
	ПК 22. Вміти визначити групову і резус-приналежність крові, проводити проби на індивідуальну сумісність, переливати компоненти крові та кровозамінні розчини, діагностувати гемотрансфузійні ускладнення та застосовувати заходи боротьби з ними;
	ПК 23. Вміти застосувати принципи післяопераційного лікування хворих;
	ПК 24. Вміти своєчасно діагностувати і лікувати післяопераційні ускладнення.

IV. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Кадрове забезпечення

Всі науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації освітньої складової навчальної програми, повинні бути співробітниками ЗВО, мати підтверджений рівень наукової і професійної активності.

Матеріально-технічне забезпечення

Наявність навчальних та лекційних аудиторій, забезпечених комп'ютерними робочими місцями, мультимедійним обладнанням, технічними засобами навчання; бібліотек; клінічних баз; навчально-тренінгових центрів.

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Належне навчально-методичне забезпечення (комплекси) навчальних дисциплін, які містять базовий підручник, методичні розробки до семінарських, практичних занять, методичні вказівки до самостійної роботи, індивідуальні завдання практичної спрямованості; методичні матеріали до написання рефератів, проходження практики, завдання для контролю знань (екзаменаційні білети, тестові завдання); сучасні інформаційні джерела та комп'ютерна техніка; власна веб-сторінка підрозділу, який відповідає за підготовку лікарів-хірургів; інтернет-зв'язок; бібліотека із сучасною навчальною літературою, науковими, довідниковими та фаховими періодичними виданнями

Академічна - національна кредитна мобільність

Визнання результатів навчання в інших освітніх закладах в рамках академічної мобільності відповідно до угод між закладами вищої медичної освіти України.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки в інтернатурі лікарів за спеціальністю «Хірургія»

Освітня частина

(перший рік – 3 міс (468 год.), другий рік – 3 міс. (468 год.),
третій рік – 3 міс (468 год.), разом – 9 міс (1404 год.))

Код курсу	Назва курсу	Кількість годин			
		Лекції	Практика	Семінари	Разом
Обов'язкові компоненти					
Цикли дисциплін професійної підготовки					
1.	Організація хірургічної служби населенню	2	4	4	10
2.	Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії	6	12	6	24
3.	Абдомінальна хірургія	30	474	120	624
4.	Проктологія	6	36	30	72
5.	Хірургічні захворювання ендокринних органів	4	16	16	36
6.	Хірургічні захворювання судин	4	16	16	36
7.	Гнійні хірургічні захворювання	4	16	16	36
8.	Амбулаторна хірургія	4	16	16	36
Суміжні цикли дисциплін професійної підготовки					
9.	Торакальна хірургія	6	36	30	72
10.	Трансплантологія	4	16	16	36
11.	Опіки та відмороження	6	36	30	72
12.	Хірургія серця та магістральних судин	4	16	16	36
13.	Невідкладна гінекологія	2	6	6	14
14.	Невідкладна урологія	2	6	6	14
15.	Дитяча хірургія	2	6	6	14
16.	Онкологія	6	36	30	72
17.	Травматологія та ортопедія	2	6	6	14
18.	Загальна патологія	2	6	6	14
19.	Нейрохірургія	2	6	6	14
Разом		98	766	382	1246
Додаткові компоненти					
Цикли дисциплін загальної підготовки					
1.	Медицина невідкладних станів	6	36	30	72
2.	Військово-медична підготовка	6	-	2	8
3.	Військово-спеціальна підготовка	8	-	4	12
4.	Організація невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях	4	-	2	6
5.	СНІД і вірусні гепатити	4	-	2	6
6.	Особливо небезпечні інфекції	8	-	4	12
7.	Туберкульоз	4	-	2	6
8.	Клінічна імунологія	4	-	2	6
9.	Імунопрофілактика	4	-	2	6
10.	Протидія насильства в сім'ї	4	-	2	6
Разом		52	36	52	140
	Базовий та річний підсумковий контроль знань			12	12
	Державна атестація включаючи і комп'ютерний контроль			6	6
Загалом		150	802	452	1404

Практична частина

(перший рік – 8 міс (1248 год.), другий рік – 8 міс (1248 год.),
третій рік – 8 міс (1248 год.), разом – 24 міс (3744 год.))

Назва відділення (установи)	Курс навчальної програми	Кільк. навч. годин
Хірургічне відділення, яке надає невідкладну хірургічну допомогу	Невідкладна абдомінальна хірургія	1092
Хірургічне відділення, яке надає планову хірургічну допомогу	Планова абдомінальна хірургія	978
Торакальне відділення	Торакальна хірургія	156
Проктологічне відділення	Проктологія	156
Відділення гнійної хірургії	Гнійна хірургія	156
Відділення серцево-судинної хірургії	Серцево-судинної хірургії	156
Відділення ендокринної хірургії	Ендокринна хірургія	156
Опікове відділення	Опікова травма	156
Хірургічний кабінет поліклініки	Амбулаторна хірургія	156
Травмпункт	Травматологія	78
Відділення невідкладної гінекології	Невідкладна гінекологія	78
Урологічне відділення	Невідкладна урологія	78
Онкодиспансер	Онкологія	156
Дитяче хірургічне відділення	Дитяча хірургія	156
Підсумковий контроль		36
Разом		3744

Під час навчання на базі стажування лікарі-інтерни ведуть облік виконаних практичних навиків, як виконаних самостійно, так і під керівництвом або при допомозі керівника відповідно до переліку.

Навчальна програма
підготовки в інтернатурі лікарів за спеціальністю «Хірургія»
(обов'язкові компоненти)

Номер курсу/номер теми	Назва курсу і теми
1.0	ОРГАНІЗАЦІЯ ХІРУРГІЧНОЇ СЛУЖБИ НАСЕЛЕННЮ
1.01.	Основні нормативні документи з організації охорони здоров'я та організація амбулаторно-поліклінічної, спеціалізованої і невідкладної хірургічної допомоги
1.02	Санітарно-протиепідемічна робота в хірургічній службі (санітарно – епідемічний режим в хірургічному кабінеті, відділенні поліклініки, хірургічному стаціонарі, операційному блоці; санітарна просвіта та організація роботи з формування здорового способу життя та профілактики хірургічних захворювань)
1.03	Правові основи хірургічної допомоги. Питання етики і деонтології в професійній діяльності хірурга (Законодавство України про охорону здоров'я і медичну допомогу. Основні професійні обов'язки і права медичних працівників. Класифікація професійних правопорушень медичних працівників і відповідальність за їх скоєння. Медична етика і деонтологія моральних і правових норм в діяльності хірурга. Лікарська таємниця)
2.0	АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ, РЕАНІМАТОЛОГІЯ ТА ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ В ХІРУРГІЇ
2.01	Питання анестезіології
2.01.01	Види, способи і методи анестезії. Інгаляційний наркоз; місцеві та регіональні методи знеболення
2.02	Питання реаніматології
2.02.01	Діагностика і реанімаційна допомога при гострій серцево-судинній і легеневій недостатності. Патофізіологія згасання і відновлення життєвих функцій організму
2.02.02	Прийоми і методи підтримання і відновлення життєвих функцій організму: інтубація трахеї, пункція та катетеризація трахеї, коніотомія, трахеостомія, штучна вентиляція легень, непрямий та прямий масаж серця, дефібриляція серця, пункція серця, катетеризація центральних і периферичних вен
2.03	Інтенсивна терапія
2.03.01	Післяопераційний період: основні принципи спостереження і догляду за хворими та інтенсивної терапії
2.04	Вибрані питання ізосерології
2.04.01	Характеристика антигенних систем крові, їх значення в трансфузіології. Характеристика цільної крові, її компонентів, препаратів. Механізм їх лікувальної дії. Показання і протипоказання для застосування
2.04.02	Методи і техніка переливання компонентів крові, посттрансфузійні реакції і ускладнення
2.05	Трансфузійна і інфузійна терапія та нутріціологія
2.05.01	Сучасні трансфузійні та інфузійні засоби за їх патогенетичною спрямованістю і механізмом дії
2.05.02	Парентеральне харчування
2.05.03	Зондове та лікувальне харчування хірургічних хворих
3.0	АБДОМІНАЛЬНА ХІРУРГІЯ
3.01	Хірургічні захворювання шлунка і дванадцятипалої кишки
3.01.01	Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки. Сучасні погляди на етіопатогенез і консервативні методи лікування
3.01.02	Ускладнення виразкової хвороби: перфорація, кровотеча, стеноз, пенетрація, малігнізація, внутрішні фістули
3.01.03	Показання і обґрунтування до хірургічних методів лікування виразкової хвороби та їх оцінка

3.01.04	Хірургічна тактика при проривних і кровоточивих виразках
3.01.05	Інші захворювання шлунка: гостре розширення, заворот, флегмона, туберкульоз, сифіліс, безоари. Дивертикуліти дванадцятипалої кишки
3.01.06	Ранні ускладнення операцій на шлунку і дванадцятипалій кишці: неспроможність швів кукси дванадцятипалої кишки або анастомозу, кровотечі, анастомозити
3.01.07	Пізнні ускладнення операцій на шлунку: пострезекційні та постваготомні синдроми
3.02	Гостра непрохідність кишок
3.02.01	Морфологічні і патофізіологічні зміни при кишкової непрохідності. Клініка і методи діагностики різних видів механічної і динамічної кишкової непрохідності
3.02.02	Особливості передопераційної підготовки хворих при гострій кишкової непрохідності, хірургічне лікування, операційні доступи, особливості ревізії черевної порожнини, ознаки життєздатності кишки, особливості її резекції та декомпресії. Дренування черевної порожнини. Післяопераційне лікування
3.02.03	Злукова хвороба. Сучасні погляди на причини злукоутворення та його попередження. Особливості втручання при злуковій непрохідності
3.02.04	Тромбоз і емболія судин брижі кишок
3.03	Гострий апендицит
3.03.01	Класифікація, клініка і діагностика. Особливості перебігу гострого апендициту при атипичних локалізаціях червоподібного відростка
3.03.02	Ускладнення гострого апендициту: апендикулярний інфільтрат, періапендикулярний абсцес, перитоніт, абсцес черевної порожнини, пілефлебіт
3.03.03	Техніка операційних втручань при гострому апендициті
3.03.04	Післяопераційні ускладнення апендектомії
3.04	Інші захворювання тонкої кишки
3.04.01	Виразки тонкої кишки (неспецифічні і специфічні). Дивертикули тонкої кишки. Дивертикуліт Меккеля
3.04.02	Мезоаденіт. Клініка, діагностика, лікування
3.04.03	Хронічний апендицит
3.04.04	Зовнішні кишкові нориці
3.05	Хірургічні захворювання печінки
3.05.01	Функціональний стан печінки при хірургічній патології
3.05.02	Кісти (непаразитарні та паразитарні) печінки
3.05.03	Абсцеси печінки
3.05.04	Цироз печінки та портальна гіпертензія
3.06	Хірургічні захворювання жовчних шляхів
3.06.01	Жовчнокам'яна хвороба та її ускладнення. Холангіт: етіологія, патогенез, методи діагностики, особливості передопераційної підготовки хворих, місце ендоскопічних методів в комплексі передопераційного діагностики і лікування
3.06.02	Хірургічні методи лікування при механічній жовтяниці: показання до холедохотомії, техніка її виконання та завершення; показання та техніка операцій на великому дуоденальному соску; ускладнення під час операцій на жовчних шляхах і після операції (ранні та пізні)
3.06.03	Гострий холецистит
3.06.04	Хронічний (калькульозний і безкам'яний) холецистит
3.06.05	Постхолецистектомічний синдром. Реконструктивні та відновлювальні операції на жовчних шляхах: діагностика ушкодження жовчних шляхів під час операцій, в найближчому і віддаленому післяопераційному періодах, методи відновлення прохідності жовчних шляхів (на дренажах, білідигестивні анастомози); операції при патології дистального відділу холедоха
3.07	Хірургічні захворювання селезінки
3.07.01	Захворювання кровотворної системи, при яких необхідна спленектомія
3.07.02	Доброякісні пухлини, непаразитарні і паразитарні кісти
3.07.03	Методика спленектомії
3.08	Захворювання підшлункової залози

3.08.01	Сучасні погляди на етіопатогенез гострого панкреатиту
3.08.02	Консервативне і хірургічне лікування гострого панкреатиту
3.08.03	Ускладнення гострого панкреатиту
3.08.04	Хронічний панкреатит. Кісти підшлункової залози (справжні і псевдокісти)
3.09	Грижі живота
3.09.01	Загальне вчення про грижі. Етіологія. Класифікація. Складові частини грижі. Симптоматологія і діагностика
3.09.02	Операційні методи лікування гриж: пахвинних, стегнових, пупкових, навколорічкових, білої лінії живота
3.09.03	Особливості лікування післяопераційних гриж
3.09.04	Невправима, защемлена грижа. Особливості хірургічного лікування
3.09.05	Грижі рідкісних локалізацій і внутрішні черевні грижі (передочеревинні, позаочеревні, внутрішньочеревні)
3.10	Травма живота
3.10.01	Ушкодження шлунково-кишкового тракту сторонніми тілами
3.10.02	Поранення стінки живота
3.10.03	Травма паренхіматозних органів: печінки, селезінки
3.10.04	Травма порожнистих органів
3.10.05	Поєднана травма: живота і черепа, живота і опорно-рухового апарату
3.11	Малоінвазивна хірургія
3.11.01	Ендоскопічні втручання при доброякісних і пухлинних стенозах, стриктурах і сторонніх тілах верхніх відділів травного тракту
3.11.02	Ендоскопічний гемостаз при кровотечах з варикозно розширених вен стравоходу: склеротерапія, накладання лігатур і кілець
3.11.03	Ендоскопічні методи лікування виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки та її ускладнень
3.11.04	Ендоскопічні операції на прямій і ободовій кишці
3.11.05	Ендоскопічна поліпектомія і мукозектомія при передракових станах і ранньому раку
3.11.06	Ендоскопічна папілосфінктеротомія і холедохолітоекстракція. Стентування дуоденального сосочка
3.11.07	Лапароскопічна холецистектомія, інструментарій, техніка виконання. Показання і протипоказання. Лапароскопічна холецистостомія
3.11.08	Лапароскопічні втручання на діафрагмі, лапароскопічна герніо-пластика
3.11.09	Лапароскопічні втручання на порожнистих органах (резекція кишки, апендектомія)
3.11.10	Лапароскопія в ургентній абдомінальній хірургії
4.0	ПРОКТОЛОГІЯ
4.01	Захворювання і травми прямої кишки та заднього проходу
4.01.01	Гострий парапроктит
4.01.02	Хронічний парапроктит – нориці прямої кишки. Ректовагінальні нориці
4.01.03	Геморой, консервативне і операційне лікування
4.01.04	Тріщини заднього проходу
4.01.05	Епітеліальні куприкові ходи
4.01.06	Дермоїдні кісти і тератоїдні пухлини промежини та позаректальних просторів
4.01.07	Випадіння прямої кишки
4.01.08	Стриктури прямої кишки
4.01.09	Недостатність анального жому. Інертна пряма кишка
4.01.10	Травматичні ушкодження прямої кишки і промежини, діагностика. Показання до первинного зашивання ран прямої кишки і до накладання колостоми
4.01.11	Сторонні тіла прямої кишки. Шляхи проникнення і методи видалення
4.02	Захворювання ободової кишки
4.02.01	Неспецифічний виразковий коліт і хвороба Крона
4.02.02	Дивертикули товстої кишки. Дивертикульоз, дивертикуліт
4.02.03	Функціональна кишкова диспепсія: подразнена товста кишка, симптоматичний (вторинний) закреп, функціональний закреп

4.02.04	Аномалії розвитку ободової кишки: незакінчений поворот ободової кишки, мегаколон, хвороба Гіршпрунга
4.02.05	Кровотечі із нижніх відділів кишкового тракту
4.02.06	Хірургічна реабілітація хворих із ентеро- та колостомами і кишковими норицями
5.0	ХІРУРГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЕНДОКРИННИХ ОРГАНІВ
5.01	Хірургічне лікування захворювань щитоподібної та паращитоподібних залоз
5.01.01	Тиротоксикоз
5.01.02	Ендемічний зоб. Вузловий зоб. Аденома щитоподібної залози
5.01.03	Операції на щитоподібній залозі
5.01.04	Хронічні тироїдити (Хашимото, Ріделя)
5.01.05	Гіперпаратироз. Операції на паращитоподібних залозах
5.02	Хірургічне лікування захворювань інсулярного апарату підшлункової залози
5.02.01	Цукровий діабет: ураження внутрішніх органів і судин
5.02.02	Цукровий діабет і хірургічні захворювання, особливості передопераційної підготовки, вибору знеболення і ведення післяопераційного періоду
5.02.03	Діабетична стопа
5.02.04	Інсулінома і ульцерозна аденома підшлункової залози
5.03	Хірургічне лікування захворювань наднирників і оваріальної гіперандрогенії
5.03.01	Пухлини мозкового шару наднирників
5.03.02	Пухлини кіркового шару наднирників
5.03.03	Аддісонова хвороба
5.03.04	Синдром Штейна-Левенталя
6.0	ХІРУРГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ СУДИН
6.01	Захворювання венозної системи
6.01.01	Варикозна хвороба
6.01.02	Гострі тромботичні і запальні захворювання системи нижньої порожнистої вени
6.01.03	Тромбофлебіт і флеботромбоз нижніх кінцівок. Пост-тромбофлебітичний синдром
6.01.04	Гострий тромбоз системи верхньої порожнистої вени
6.02	Захворювання артеріальної системи
6.02.01	Облітеруючий ендартеріт
6.02.02	Облітеруючий тромбангіт (хвороба Бюргера)
6.02.03	Облітеруючий атеросклероз
6.02.04	Діабетичні ангіопатії нижніх кінцівок
6.02.05	Артеріо-венозні аневризми
6.02.06	Емболія і гострий тромбоз артерій нижніх кінцівок
6.03	Ушкодження кровоносних судин
6.03.01	Загальні принципи лікування ушкоджень кровоносних судин. Визначення показань до відновлення прохідності судин
6.03.02	Перев'язка, катетеризація та відновлення прохідності судин: види судинних швів, трансплантація і протезування судин, шунтування судин
6.04	Захворювання лімфатичної системи кінцівок
6.04.01	Лімфедема (слоновість)
6.04.02	Лімфангоїт, лімфаденіт
7.0	ГНІЙНІ ХІРУРГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ
7.01	Рани
7.01.01	Загальні дані про рани. Особливості і класифікація ран. Тактика хірурга
7.01.02	Первинна хірургічна обробка рани. Рання, відтермінована, пізня хірургічна обробка рани. Загоєння рани: первинне, вторинне. Ускладнення
7.01.03	Ушкодження сухожилків розгиначів і згиначів пальців кисті. Принципи хірургії кисті. Первинний та вторинний шов і пластика сухожилків
7.01.04	Ушкодження периферичних нервів: принципи діагностики ушкоджень нервів верхніх і нижніх кінцівок, доступи до нервових стовбурів, операційне лікування (невроліз, шов нерва, пластика), реабілітація
7.02	Деякі захворювання опорно-рухового апарату

7.02.01	Гетеротопічні оссифікації. Остеохондропатії. Системні захворювання суглобів і хребта
7.02.02	Специфічні інфекційні захворювання кісток і суглобів: туберкульоз, сифіліс, бруцельоз, дизентерія, гонорея
7.02.03	Гнійні захворювання кісток (остеомиєліти), суглобів (артрити) і слизових сумок (бурсити)
7.02.04	Дегенеративні і дистрофічні захворювання суглобів і хребта. Деформації опорно-рухового апарату
7.02.05	Методи лікування захворювань опорно-рухового апарату. Відновна терапія та реабілітація. Пункція суглобів
7.03	Загальні питання хірургічної інфекції
7.03.01	Збудники гнійних інфекцій, клінічне значення окремих груп мікроорганізмів, госпітальна інфекція та її профілактика
7.04	Гнійна рана
7.04.01	Етіопатогенез раневої інфекції і фактори, які впливають на її розвиток. Фази раневого процесу
7.04.02	Хірургічні, фармакологічні і фізичні методи профілактики та лікування раневої інфекції
7.05	Місцеві гнійні запальні процеси
7.05.01	Гнійні запалення шкіри і підшкірної клітковини: фурункул, фурункульоз, бешиха, еризипелоїд, карбункул, гідраденіт, абсцес, флегмона
7.05.02	Бактерійні інфекції глибоких шарів тканин і клітковинних просторів шиї: фасціїти, міонекроз, флегмони (аксілярна, субпекторальна)
7.05.03	Глибокі субфасціальні і міжм'язеві флегмони кінцівок
7.05.04	Флегмони заочеревинного простору і тазу
7.05.05	Гнійні захворювання кисті і стопи (панариції, флегмони)
7.05.06	Гнійні процеси в грудній залозі. Лактаційний мастит. Принципи лікування початкових і гнійних форм лактаційного маститу
7.06	Сепсис
7.06.01	Епідеміологія і класифікація сепсису
7.06.02	Патогенез сепсису
7.06.03	Лікування сепсису: хірургічні аспекти, антибактерійна терапія, імунокорекція, обґрунтування різних напрямків інтенсивної терапії
7.07	Перитоніт і залишкові гнійники черевної порожнини
7.07.01	Сучасний стан проблеми перитоніту. Класифікація. Абдомінальний сепсис
7.07.02	Клініка і діагностика перитоніту
7.07.03	Патогенез гострого перитоніту
7.07.04	Лікування розповсюдженого гнійного перитоніту і абдомінального сепсису
7.07.05	Залишкові гнійники черевної порожнини та способи їх дренування
7.08	Специфічні інфекції
7.08.01	Анаеробна інфекція (газова гангрена)
7.08.02	Правець і сказ
7.08.03	Проблеми ВІЛ-інфекції в хірургії
8.0	АМБУЛАТОРНА ХІРУРГІЯ
8.01	Організація амбулаторної хірургічної допомоги
8.01.01	Правові нормативи діяльності хірурга в поліклініці
8.01.02	Диспансерний огляд за хворими
8.01.03	Експертиза тимчасової непрацездатності хірургічних хворих, ЛКК та МСЕК
8.02	Гнійні захворювання шкіри та підшкірної клітковини
8.02.01	Панарицій. Види, техніка операцій
8.02.02	Абсцеси, флегмони, карбункули, фурункули, гідраденіти
8.03	Негнійні захворювання шкіри та підшкірної клітковини
8.03.01	Атероми, ліпоми, фіброліпоми, фіброми
8.03.02	Ганглії. Види, техніка операцій

8.03.03	Врослі нігті. Техніка операцій
9.0	ТОРАКАЛЬНА ХІРУРГІЯ
9.01	Захворювання легень та плеври
9.01.01	Абсцес і гангрена легень: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, консервативні методи лікування, показання і протипоказання до хірургічного лікування та його методи; види операцій, ускладнення та їх профілактика під час операції і віддаленому післяопераційному періодах, реабілітація
9.01.02	Бронхоектатична хвороба
9.01.03	Кісти і полікістоз легень
9.01.04	Спонтанний пневмоторакс
9.01.05	Легенева кровотеча
9.01.06	Бронхіальні нориці
9.01.07	Плеврити. Емпієма плеври. Гострий піопневмоторакс
9.02	Захворювання середостіння, стравоходу і діафрагми
9.02.01	Медіастиніт
9.02.02	Езофагіти. Дивертикули стравоходу
9.02.03	Кардіоспазм. Ахалазія кардії
9.02.04	Грижі діафрагми
9.02.05	Сторонні тіла та травма стравоходу
9.02.06	Опіки стравоходу
9.03	Травма грудної клітки
9.03.01	Тупа і проникаюча травма грудної клітки. Переломи ребер і грудини. Травматична асфіксія. Плевропульмональний шок
9.03.02	Види пневмотораксів: закритий, відкритий, напружений. Емфізема середостіння
9.03.03	Гемоторакс (гемопневмоторакс). Поранення і розриви легень
9.03.04	Поранення серця. Методика зашивання ран серця
9.03.05	Травматичне ушкодження діафрагми. Операційні доступи: трансабдомінальні, трансторакальні
9.03.06	Поєднана травма грудної клітки і живота. Особливості діагностики і хірургічної тактики
10.0	ТРАНСПЛАНТОЛОГІЯ
10.01	Організація трансплантологічної допомоги населенню: основні етапи розвитку трансплантації органів і створення штучних органів; організація служби гемодіалізу і трансплантації органів в Україні, законодавчі та нормативні акти з трансплантації органів та інших анатомічних тканин людини; питання етики та деонтології, диспансеризація, МСЕК та реабілітація хворих з трансплантованими органами, інвалідність
10.02	Трансплантаційна імунологія: головний комплекс гістосумісності, його роль при трансплантації різних органів, клінічні аспекти типування тканин; імунобіологія відторгнення трансплантату (трансплантаційні антигени, розпізнавання антигенів, клітинні механізми відторгнення, роль цитокінів та їх рецепторів, види відторгнення); імуносупресія при трансплантації; імунологічний моніторинг
10.03	Донорське забезпечення трансплантації: етичні, соціально-правові та релігійні аспекти донорства органів; визначення поняття смерті, підтримка гомеостазу після смерті мозку; живі донори при трансплантації органів, хірургічна техніка вилучення донорських органів, їх консервація і підготовка до трансплантації
10.04	Трансплантація нирки: показання та протипоказання до трансплантації нирки, підбір та підготовка хворого; гемодіаліз у підготовці хворих до трансплантації нирки, анестезіологічне забезпечення, хірургічні принципи операції трансплантації нирки від живого донора та від трупного донора; хірургічні ускладнення цих операцій; сучасна імуносупресія при трансплантації нирки; ведення хворих із трансплантованою ниркою у пізньому післяопераційному періоді; результати трансплантації нирки і перспективи розвитку в Україні

10.05	Трансплантація однієї або двох легень: показання та протипоказання до трансплантації легені і обох легень; імуносупресія при трансплантації легень, інтраопераційні ранні та пізні ускладнення
10.06	Ортотопічна трансплантація печінки: показання та протипоказання, передопераційна підготовка пацієнтів реципієнтів і хірургічна техніка трансплантації, післяопераційні ускладнення
10.07	Пересадка підшлункової залози: протипоказання до трансплантації, оклюзія протоків залози, виведення секрету підшлункової залози в сечовий міхур і кишку; післяопераційний період. Трансплантація острівцевих клітин
10.08	Трансплантація серця: показання та протипоказання до трансплантації серця, відбір та підготовка потенційних реципієнтів, ортотопічна та ектопічна трансплантація серця, лікування пацієнта на госпітальному і постгоспітальному етапах; імуносупресивна терапія після трансплантації серця; гостре та хронічне відторгнення, діагностика і лікування
11.0	ОПІКИ ТА ВІДМОРОЖЕННЯ
11.01	Опіки і опікова хвороба
11.01.01	Загальні питання комбустіології
11.01.02	Опікові рани при поверхневих та глибоких опіках, місцеве лікування
11.01.03	Стадії опікової хвороби. Опіковий шок (патогенез, клініка, лікування). Гостра опікова токсемія (патогенез, клініка, лікування). Опікова септикотоксемія (патогенез, клініка, лікування)
11.01.04	Системна запальна відповідь, поліорганна недостатність, сепсис при опіках
11.01.05	Опіки дихальних шляхів
11.01.06	Періоди реабілітації хворих після опіків, визначення схеми лікування на кожному етапі реабілітації
11.02	Опіки іншими факторами
11.02.01	Електротравма; електротермічні, хімічні, термомеханічні, радіаційні опіки
11.03	Відмороження
11.03.01	Симптоми і диференційна діагностика відморожень. Ускладнення, супутні захворювання і ушкодження при відмороженні. Фактори, сприяючі виникненню відморожень і замерзанню. Перше допомога і лікування при відмороженнях і замерзаннях
12.0	ХІРУРГІЯ СЕРЦЯ ТА МАГІСТРАЛЬНИХ СУДИН
12.01	Загальні питання анатомії та патофізіології серцево-судинної системи
12.01.01	Клінічна анатомія серця і судин. Анатомія та основи нормальної фізіології серцево-судинної системи. Кола кровообігу. Коронарний кровообіг. Аномалії внутрішньогрудного розташування серця
12.02	Спеціальні інструментальні методи діагностики хірургічних захворювань серця і судин
12.02.01	Променеві методи діагностики захворювань серця і судин
12.02.02	Інвазивні методи діагностики хвороб серця. Ангіографія, коронаровентрикулографія. Показання і протипоказання до інтервенційної діагностики. Принципи діагностики патофізіологічних, гемодинамічних та морфологічних змін у пацієнтів з ІХС
12.03	Загальні питання передопераційного ведення кардіохірургічних хворих
12.03.01	Формування діагнозу та показань до операції у пацієнтів кардіохірургічного профілю. Розрахунки ризиків втручання, шкали розрахунку ризиків
12.03.02	Передопераційна підготовка та післяопераційне ведення пацієнтів з серцево-судинними захворюваннями
12.04	Загальні принципи кардіохірургічних втручань
12.04.01	Хірургічне лікування ІХС. Класичне аорто-коронарне шунтування з використанням аутовенозних шунтів. Шунтування з використанням артеріальних шунтів. Аорто-коронарне шунтування на працюючому серці. Загальнохірургічна тактика ведення пацієнтів після АКШ

12.04.02	Стентування коронарних артерій. Типи енопротезів. Стенти з медикаментозним покриттям. Передопераційна підготовка та післяопераційне ведення пацієнтів
12.04.03	Вроджені вади серця. Загальні питання. Принципи діагностики та лікування
12.04.04	Порушення ритму та провідності серця. Принципи діагностики та хірургічного лікування
12.05	Невідкладна хірургія. Гострі захворювання та пошкодження серця та магістральних судин
12.05.01	Закриті та відкриті травми серця та інородні тіла серця. Хірургічна тактика, операційні доступи, шов рани серця
12.05.02	Гострий інфаркт міокарда. Хірургічне лікування
12.05.03	Тромбоемболія легеневої артерії –загальні питання, методи профілактики і запобігання у пацієнтів після загальнохірургічних операцій (абдомінальних, гінекологічних, ортопедичних, онкологічних). Відкрита тромбемболектомія з легеневої артерії. Тромболізис
12.05.04	Тромбози та емболії магістральних артерій
12.05.05	Травми магістральних судин
12.05.06	Спеціальні екстракорпоральні методики: гемосорбція, плазмаферез, імуносорбція, ЕКМО
13.0	НЕВІДКЛАДНІ ГІНЕКОЛОГІЯ
13.01	Порушена позаматкова вагітність
13.02	Апоплексія яєчника
13.03	Розрив і перекрут кісти яєчника
13.04	Піосальпінкс і пельвіоперитоніт
13.05	Перфорація матки
14.0	НЕВІДКЛАДНА УРОЛОГІЯ
14.01	Гострі захворювання і травма сечостатевиx органів
14.02	Неспецифічні захворювання сечостатевиx органів: гострий пієлонефрит, апостематозний нефрит, абсцес нирки, карбункул нирки, паранефрит, гострий цистит, гострий епідидіміт
14.03	Камені нирки і сечоводів. Оклюзія сечовивідних шляхів
14.04	Закриті та відкриті ушкодження органів сечовидільної і статевіx систем: нирок, сечоводів, сечового міхура, уретри
14.05	Ушкодження статевіx члена, калитки і її органів
15.0	ДИТЯЧА ХІРУРГІЯ
15.01	Гнійно-запальні захворювання у дітей
15.01.01	Гнійні захворювання у новонароджених
15.02	Хірургічні захворювання органів грудної клітки
15.02.01	Нагнійні захворювання легень. Емпієма плеври і піопневмоторакс
15.03	Хірургічні захворювання органів черевної порожнини
15.03.01	Особливості перебігу і лікування у дітей гострого апендициту, перитоніту
15.03.02	Особливості перебігу і лікування у дітей різних форм непрохідності шлунково-кишкового тракту: пілоростенозу, атрезії, інвагінації, хвороби Гіршпрунга
15.03.03	Абдомінальна травма
15.04	Захворювання і вроджені вади сечостатевиx органів
15.04.01	Хірургічні синдроми і особливості тактики у дітей: ниркова коліка, гостра затримка сечі, анурія
16.0	ОНКОЛОГІЯ
16.01	Основи теоретичної і клінічної онкології
16.01.01	Сучасна уява про виникнення злоякісного пухлинного росту. Канцерогенез. Клінічні стадії та морфологія раку. Основні принципи діагностики онкологічних захворювань і особливості обстеження онкологічних хворих. Організація онкологічної допомоги населенню

16.01.02	Основні принципи лікування онкологічних хворих: комбінованого і комплексного, хірургічного, променевого; хіміотерапія, гормонотерапія, імунотерапія. Реабілітація і диспансеризація онкологічних хворих
16.02	Кісти, пухлини ший та грудної клітки
16.02.01	Кісти ший
16.02.02	Рак щитоподібної залози
16.02.03	Доброякісні і злоякісні пухлини легень
16.02.04	Доброякісні і злоякісні пухлини середостіння. Рак стравоходу і кардії
16.02.05	Доброякісні пухлини грудної залози. Рак грудної залози
16.03	Пухлини органів черевної порожнини
16.03.01	Рак шлунка
16.03.02	Доброякісні пухлини шлунка і тонкої кишки
16.03.03	Рак печінки: первинний, метастатичний
16.03.04	Рак підшлункової залози
16.03.05	Рак ободової і прямої кишки
16.03.06	Доброякісні пухлини ободової і прямої кишки
16.04	Пухлини статеві та сечовивідної систем
16.04.01	Злоякісні пухлини жіночих статевих органів: рак шийки матки, рак ендометрія, рак яєчників, трофобластичні хвороби (простий пухирний занесок, проліферуючий пухирний занесок, хоріокарцинома)
16.04.02	Пухлини нирок: аденокарцинома, саркома, нефробластома (пухлина Вільмса); папілярний і плоскоклітинний рак ниркової миски та сечоводу
16.04.03	Папілома, рак сечового міхура, рак простати. Пухлини яєчок: семіноми і несеміномні пухлини (ембріональний рак, тератобластома, хорікарцинома, рак жовточного мішка)
16.05	Пухлини шкіри, м'яких тканин, кісток
16.05.01	Базаліома. Плоскоклітинний рак шкіри. Меланома шкіри
16.05.02	Злоякісні пухлини кісток і м'яких тканин, остеогенна і періостальна саркома, хондросаркома, саркома Юінга, ретикулосаркома, ліпосаркома, злоякісна фіброзна гістіоцитома, фібросаркома, синовіальна саркома, рабдоміосаркома
16.05.03	Доброякісні пухлини шкіри і м'яких тканин
16.06	Гемобластози
16.06.01	Лімфогранулематоз (хвороба Ходжкіна). Лімфосаркоми (неходжкінські лімфоми). Множинна мієлома
16.07	Невідкладні стани в онкології
17.0	ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ
17.01	Загальні відомості про травми опорно-рухового апарату
17.01.01	Механогенез травми і види переломів кісток. Причини і види зміщення кісткових уламків. Реакція організму на травму. Травматичний шок
17.01.02	Ускладнення при переломах кісток: жирова емболія (легенева, мозкова, змішана), тромбоемболічні ускладнення, дисеміноване внутрішньосудинне зсідання крові (ДВЗ - синдром), тромбоембо-лія легеневої артерії
17.02	Основні принципи лікування хворих з переломами кісток
17.02.01	Лікування закритих переломів кісток: одномоментна ручна репозиція уламків, лікування екстензійним методом
17.02.02	Операційне лікування закритих переломів кісток (закритий і відкритий остеосинтез), апаратний компресійно-дистракційний остеосинтез
17.02.03	Операційне лікування відкритих переломів кісток. Ампутація та реплантація сегментів кінцівок
17.03	Посегментні травми суглобів і кісток, основні принципи їх діагностики та лікування
17.03.01	Вивихи і переломи кісток плечового пояса і верхньої кінцівки
17.03.02	Вивихи і переломи кісток нижньої кінцівки
18.0	ЗАГАЛЬНА ПАТОЛОГІЯ
18.01	Теорія діагнозу

18.01.01	Оформлення клінічної документації на померлого хворого в відділеннях хірургічного профілю.
18.01.02	Вимоги до діагнозу при хірургічній патології
18.02	Лікарсько-контрольна комісія та клініко-патологоанатомічна конференція
18.02.01	Організація та проведення лікарсько-контрольної комісії
18.02.02	Організація та проведення клініко-патологоанатомічної конференції
18.03	Прижиттєва морфологічна діагностика
18.03.01	Прижиттєва діагностика захворювань за даними біопсій
18.03.02	Експрес-діагностика
19.0	НЕЙРОХІРУРГІЯ
19.01	Ушкодження кісток черепа: переломи склепіння черепа, переломи основи черепа
19.02	Закриті ушкодження головного мозку: струс, забій і стиснення головного мозку
19.03	Травматичні внутрішньочерепні крововиливи: епідуральні, субдуральні, субарахноїдальні, внутрішньо-шлуночкові та внутрішньомозкові крововиливи, набряк головного мозку
19.04	Відкриті ушкодження головного мозку
19.05	Поєднана черепно-мозкова травма з іншими ушкодженнями
19.06	Травма хребта та спинного мозку

Нумерація курсів – наскрізна

Нумерацію тем проведено в межах кожного курсу

**Практичні навички/компетентності,
якими повинен володіти лікар за спеціальністю «Хірургія»**

Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
Заповнення документів, які засвідчують тимчасову непрацездатність.	С
Заповнення документів для скерування хворих на МСЕК	С
Венепункція. Венесекція	С
Визначення групи крові	С
Переливання компонентів крові та її замінників	С
Інфузія сольових, колоїдних, плазмозамінних розчинів, харчових речовин	С
Визначення групи та резус-приналежності крові	С
Визначення венозного тиску	С
Місцеве знеболення	С
Блокади при переломах ребер	В
Регіональна анестезія	С
Зондове годування хворих	С
Промивання шлунка, аспірація шлункового вмісту	С
Введення зонда Блекмора	В
Перидуральна анестезія	А
Інтубація трахеї	А
Звільнення дихальних шляхів від сторонніх тіл. Штучне дихання	В
Допоміжне дихання. Штучна вентиляція легенів	А
Трахеостомія	В
Пункція трахеї і мікроіригація бронхіального дерева	С
Коніотомія	С
Катетеризація і промивання сечового міхура	С
Новокаїнова блокада сім'яного канатика	С
Спинномозкова пункція	А
Непрямий масаж серця	С
Прямий масаж серця	А
Дефібриляція серця	В
Пункція серця	В
Катетеризація центральних і периферичних вен	В
Пункція черевної порожнини	В
Лапароцентез. Діагностичний перитонеальний лаваж	С
Апендектомія	С
Лапароскопічна апендектомія	В
Гастро-, дуоденотомія, висічення, екстеріоризація виразки	С
Операції при защемлених грижах	В
Ентеротомія	С
Резекція кишки	В
Ілеотрансверзостомія	В
Гастротомія. Прошивання варикозно-розширених вен кардіального відділу стравоходу	А
Цеко-, трансверзо-, сигмостомія	В
Інтубація кишок	В
Роз'єднання зрощень при спайковій кишкової непрохідності Лапароскопічний адгезіолізис	В

Лапаротомія при перитонітах, дренування черевної порожнини	С
Інтраперитонеальний лаваж	В
Лапароскопічна холецистектомія	В
Холедохотомія і холедохостомія	А
Накладання біліодигестивних анастомозів	А
Дуоденотомія, папілотомія, папілопластика	А
Дренування сальникової сумки при панкреатитах	В
Секвестректомія, резекція хвоста підшлункової залози	А
Дренування заочеревинного простору включаючи пункцій не під УЗД контролем	А
Операція при кістах підшлункової залози: марсупілізація, внутрішнє дренування	А
Резекція шлунка за Більрот І	В
Резекція шлунка за Більрот ІІ	В
Селективна проксимальна ваготомія	В
Операції при пупкових грижах включаючи лапароскопічну герніопластику	В
Операції при грижах білої лінії живота включаючи лапароскопічну герніопластику	В
Операції при пахвинних грижах включаючи лапароскопічну герніопластику	В
Операції при стегнових грижах	В
Операції при післяопераційних грижах включаючи лапароскопічну герніопластику	В
Спленектомія	В
Зашивання рани печінки	В
Зашивання ушкоджень кишок	В
Проксимальна резекція шлунка	А
Гастректомія	А
Гастротомія	А
Гастроентеростомія	А
Оглядова рентгеноскопія живота	А
Рентгеноскопія шлунково-кишкового тракту	А
Ультрасонографічне обстеження органів черевної порожнини та заочеревинного простору	А
Комп'ютерне обстеження органів черевної порожнини та заочеревинного простору	А
Фіброгастродуоденоскопія	В
Холецистостомія	А
Фістулографія і фістулоскопія	В
Відеолапароскопічна холецистектомія	А
Пальцеве дослідження прямої кишки	С
Аноскопія	С
Ректороманоскопія	В
Фіброколоноскопія	А
Операції при геморої	В
Вскриття гострого парапроктиту	С
Висічення тріщини заднього проходу	В
Видалення кісти куприка	В
Видалення епітеліальних куприкових ходів «пілонідальна хвороба»	В
Правобічна і лівобічна геміколектомії. Резекція поперечно-ободової кишки	А
Резекція сигмоподібної кишки	А
Операція Гартмана	В
Висока передня резекція прямої кишки	А
Черевно-анальна резекція прямої кишки	А

Екстирпація прямої кишки	A
Субтотальна резекція щитоподібної залози.	A
Тироїдектомія.	A
Гемітироїдектомія.	A
Ампутація I пальця стопи.	C
Аутодермопластика	C
Визначення площі термічної травми у відсотках до поверхні тіла, глибини та ступені пошкодження шкіри та підлягаючих тканин.	A
Визначення індексу тяжкості пошкодження при опіках.	A
Визначення ступеня тяжкості опікового шоку.	A
Складання та реалізація програми інтенсивної терапії опікового шоку.	C
Складання та реалізація програми інтенсивної терапії гострого періоду опікової хвороби.	A
Складання та реалізація програми інтенсивної терапії сепсису, септичного шоку.	A
Проведення хірургічної обробки опікової рани.	C
Визначення показань до ранньої декомпресивної некротомії, некрофасціотомії при глибоких циркулярних опіках кінцівок, тулуба, шиї, промежини.	B
Визначення показань до ранньої тангенціальної, секвенціальної або фаціальної некретомії.	B
Складання та реалізація програми лікування опіків дихальних шляхів та ускладнень.	C
Проведення раннього хірургічного лікування при електротравмі.	C
Визначення обсягу надання допомоги на II етапі військово-медичної евакуації у постраждалих з опіками.	A
Визначення показань до консервативної та хірургічної реабілітації хворих з опіками реабілітації у хворих з опіками.	C
Ампутація нижньої кінцівки	B
Операції при варикозному розширенні вен нижньої кінцівки: Маделунга, Нарата, Бебкока, Кляппа Операція Лінтона-Кокета	B
Ендовенозна лазерна абляція та радіочастотна абляція вен нижніх кінцівок	C
Ультрасонографія судин нижніх кінцівок	A
Реовазографія	B
Капіляроскопія	C
Видалення маткової труби при порушеній позаматковій вагітності	B
Видалення кісти яєчника	B
Клиновидна резекція яєчника	B
Флебोगрафія	A
Автовенозні шунтуючі операції на артеріях нижніх кінцівок	A
Накладання джгута	C
Наладання судинного шва	A
Пункція колінного суглоба	C
Первинна хірургічна обробка ран м'яких тканин	C
Секвестректомія	B
Операції при бурситах	B
Пункційне дренирування періапендикулярного абсцесу під контролем УЗД	B
Розкриття міжпетлевих абсцесів	C
Розкриття абсцесу Дугласового простору	B
Розкриття піддіафрагмального абсцесу	B

Пункція абсцесів черевної порожнини під УЗД контролем	А
Розкриття карбункулів, гідраденітів	С
Розкриття абсцесів	С
Операції при підшкірному, шкірному панариціях, пароніхії	С
Операції при сухожилковому і кістковому панариціях	С
Розкриття гнійників кисті	С
Видалення доброякісних пухлин м'яких тканин (ліпом, фібром)	С
Видалення доброякісних пухлиноподібних утворів м'яких тканин (атером, гігром)	С
Видалення сторонніх тіл з м'яких тканин	С
Місцеве знеболення при гнійних захворюваннях кисті	С
Пункція абсцесів підшкірної клітковини	С
Трепанія черепа	В
Первинна хірургічна обробка проникаючих ран черепа	В
Остеосинтез при переломах кісток	В
Первинна хірургічна обробка відкритих переломів кісток	С
Епіцистостомія	С
Операції при водянках яєчка і сім'яного канатика	В
Операції при варикозному розширенні вен сім'яного канатика	В
Зашивання ран сечового міхура	В
Розкриття паранефриту	С
Первинна хірургічна обробка опіків	В
Пересадка шкіри	В
Операції при гемопневмотораксі	В
Операції при проникаючих травмах грудної клітки	В
Торакотомія, зашивання рани серця	В
Операції при мастопатіях і доброякісних пухлинах грудної залози	В
Секторальна резекція грудної залози	В
Радіальна мастектомія при раку грудної залози	В
Резекція шлунка при раку	В
Методи біопсії солідної пухлини та лімфатичних залоз для пато-гістологічної та імуно-гістохімічної діагностики	С
Операція Дюкена	В
Техніка формування стом (нефростома, трахеостома, шийна езофагостома, гастростома за методикою Кадера, сьностома за Майдлем, ілеостома, колостома)	В
Методика радикальних оперативних втручань при меланомі	В

**ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ПРИМІРНА
ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ**

1. Закон «Про вищу освіту» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я» Наказ МОЗ України від 29 березня 2002 року № 117.
3. Постанова Кабінету міністрів України №762 від 07 липня 2021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»
4. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти 2015 – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України №584 від 30.04.2020 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти».
6. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №1254 від 22.06.2021 (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini 17 serpnia 2021 roku za №1081/36/36703) Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію.
7. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) – https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/04_2016_ESG_2015.pdf
8. Амбулаторна хірургія / Коржик Н.П., Миронюк О.М. –К.: Книга Плюс, 2010. –264 с.
9. Амбулаторна хірургія: посіб. для лікарів заг. практики / В. М. Ждан, М. В. Ткаченко, М. І. Кравців; Вищ. держ. навч. закл. України "Укр. мед. стоматол. акад.". - Полтава: АСМІ, 2018. - 204 с.: табл., мал.
10. Аноректальная хирургия: профилактика и лечение осложнений / Марио Пескатори [пер. с англ. А. Лангнера]. — Москва: Олимп-Бизнес, 2019. — 264 с.
11. Бойова травма серця, грудної аорти та магістральних судин кінцівок: посібник / В. В. Лазоришинець [та ін.]; ред. В. І. Цимбалюк; Тернопільський національний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України. - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2019. - 428 с.
12. Видеоэндоскопическая диагностика и минимально инвазивная хирургия холелитиаза / ред. М.Е. Ничитайло. – К.: ВСИ "Медицина", 2013. – 296 с.
13. Военно-польова хірургія: [практ. і навч. посібник] / Я. Л. Заруцький [та ін.]; ред. д-ра мед. наук проф. Я. Л. Заруцького, д-ра мед. наук проф. В. Я. Білого. - Київ: Фенікс, 2018. - 544 с.: рис., табл.
14. Военно-польова хірургія: підручник / Заруцький Я. Л. [та ін.]; ред. д-ра мед. наук, проф. Я. Л. Заруцького і акад. НАМН України, д-ра мед. наук, проф. В. М. Запорожана. - Одеса: Одес. медун-т, 2016. - 415 с.: рис.
15. Гінекологія / В. К. Ліхачов - Вінниця: Нова Книга, 2022. – 688 с.
16. Гнійно-септична хірургія. Навчальний посібник/ С.Шаповвал. –Медицина. –2019.- 192с.
17. Гнойные заболевания пальцев и кисти / Горб Л. И., Зубаха А.Б., Лигоненко А.В., Черная И.А., Шумейко И.А., Стороженко А.В., Дигтярь И.И., Ярошенко Р.А.. – Полтава. - 2019 - 124 с.
18. Гострі гнійні захворювання: анатомо -клінічне обґрунтування та ос -нови хірургічної допомоги: навчальний посібник для студентів медичних факультетів вищих навчальних закладів III -IV рівня акредитації та ліка -рів -інтернів за спеціальністю 222 «Медицина» / О. А. Григор'єва, А. С. Писаренко, Е.Р. Скаковський. –Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. –75 с
19. Декомпенсований цироз печінки / Русин В.І., Сипливий В.О., Русин А.В., Береснев О.В., Рум'янцев К.Е.. – Ужгород, 2006. – 229с.
20. Диагностика та моніторинг ендотоксикозу у хірургічних хворих: монографія /Годлевський А.І., Саволук С.І. – Вінниця: Нова Книга, 2015. – 232 с.
21. Эндокринология: підручник для студентів вищих навчальних закладів /[Боднар П.М., Фомін П.Д., Шепетько Є.М. [та ін.]; ред. проф. Боднара П.М.- вид. 3, переробл. та допов. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 480 с.
22. Эндоскопична хірургія: навчальний посібник для студентів старших курсів медичних закладів вищої освіти, лікарів-інтернів, резидентів, слухачів закладів післядипломної освіти,

- які готують фахівців у галузі “Охорона здоров’я” зі спеціальності “Хірургічні хвороби” / В. М. Запорожан [та ін.]; ред.: В. М. Запорожан, В. В. Грубнік. - Київ: ВСВ "Медицина", 2019. - 592 с.
23. Еталони практичних навичок зі спеціальності «Хірургія»: навчальний посібник / Бобров О. Є., Паламарчук В. І., Тураєв П. І., Гвоздяк М. М., Мендель М. А. – К., видавничий дім «Асканія», 2011 – 157с.
24. Загальна хірургія з клінічною психологією: підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівня акредитації / О. Є. Каніковський [та ін.]; ред. О. Є. Каніковського [та ін.]. - Вінниця: Рогальська І. О., 2015. - 589 с.: іл., табл.
25. Загальна хірургія: [підруч. для студентів ВНЗ] / [В. П. Андрущенко та ін.]; ред. проф.: Я. С. Березницького [та ін.]. - 2-ге вид. - Вінниця: Нова Книга, 2020. - 342 с.: рис., табл. - (Національний підручник).
26. Загальна хірургія: базовий підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / М. Д. Желіба [та ін.]; ред. М. Д. Желіба. - 2-е вид., виправ. - Київ: ВСВ "Медицина", 2016. - 448 с.
27. Загальна хірургія: базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів - медичних університетів, інститутів й академій / С. Д. Хіміч [та ін.]; ред.: С. Д. Хіміч, М. Д. Желіба. - 3-е вид., виправ. і доп. - Київ: ВСВ "Медицина", 2018. - 608 с.
28. Загальна хірургія: підручник / П. О. Герасимчук [та ін.]; ред. П. О. Герасимчук; Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. - Тернопіль: ТНМУ "Укрмедкнига", 2020. - 696 с.: іл.
29. Загальна хірургія: підручник для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України / В. П. Андрущенко [та ін.]; ред. Я. С. Березницький [та ін.]. - Вінниця: Нова Книга, 2018. - 344 с.: іл.
30. Інноваційні малоінвазивні технології в хірургічному лікуванні хронічних захворювань вен нижніх кінцівок: монографія / С.І. Саволук, В.А. Ходос, В.С. Горбовець, М.І. Музь, Р.А. Геращенко. – Київ – Вінниця: ПП Балук І.Б. – 2020. – 146 с.
31. Кваліфікація порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини: метод. рек. / [О. В. Процюк, Д. О. Алексєєва-Процюк]. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2018. – 55 с.
32. Керівництво з воєнно-польової терапії (спеціальна частина) / Г.В. Мясников. – К., 2015. – 256 с.
33. Кисты и кистозные опухоли поджелудочной железы / Ничитайло М., Снопок Ю., Булик И. - К.: ЧАО Полиграфкнига, 2012. – 544 с.
34. Клінічна трансфузіологія. Частина IV. Нормативно-правові аспекти гемо трансфузіології / ред. Польового В.П., Левченко О.М., Малигон О.І., Загороднього В.В. //Одеса: Медуніверситет, -2017. -338 с.
35. Клінічна доплерівська ультрасонографія / За ред. Пола Л. Алана та ін. / пер. з англ. – Львів: Медицина світу, 2007. – 374 с.
36. Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги: підручник /Тарасюк В.С., Матвійчук М.В., Паламар І.В., Корольова Н.Д., Кучанська Г.Б., Новицький Н.О. - К.: «Медицина», 2011. – 526 с.
37. Методи консервативної та хірургічної реабілітації у постраждалих з наслідками опіків: Навчальний посібник / Г.П. Козинець, Ю.М. Васильчук, В.Д. Пінчук [та ін.] – Київ, СП «Інтертехнодрук Поліграфсервіс», 2010. – 100 с.
38. Методичні вказівки до практичних занять з хірургії (модуль 8): Навчальний посібник / Безродний Б.Г., Колосович І.В., Короткий В.М. [та ін.]; ред. Б. Г. Безродного- К.: ВПЦ «Експрес», 2017. - 614 с.
39. Мініінвазивна хірургія ускладнених форм гострого калькульозного холециститу: автореф. дис. ... д-ра мед. наук: 14.01.03 / Коломійцев Василь Іванович; Нац. акад. мед. наук України, ДУ "Нац. ін-т хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова". - Київ, 2015. - 40 с.: табл.
40. Наказ МОЗ України від 30.09.2013 р. № 838 «Про систему комбустіологічної допомоги в Україні».

41. Невідкладна військова хірургія. / пер. з англ. –Київ, Наш Формат, 2015. –568 с.
42. Невідкладні стани в хірургії: навчальний посібник / К. М. Бобак, А. І. Бобак, В. В. Киретів, О. М. Парійчук, І. В. Сарахман, І. І. Романишин, Л. Б. Бандрівський, О. С. Брунарська; ред. Л. М. Ковальчука.— К.: ВСВ «Медицина», 2017.— 560 с.
43. Неотложная урология Руководство для врачей /Белый Л.Е. – Харьков, Мед. Информ. Агенство, 2011. – 472 с.
44. Онкологія : підручник / А. І. Шевченко, О. П. Колеснік, Н. Ф. Шевченко [та ін.] ; ред. А. І. Шевченка. –Вінниця : Нова Книга, 2020. –488 с
45. Онкологія: підручник / Ю.В. Думанський, А.І. Шевченко, І.Й. Галайчук [та ін.]; ред. Г.В. Бондаря, А.І. Шевченка, І.Й. Галайчука. —2-е вид., переробл. та допов. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. —520 с.
46. Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї: баз. підруч. для студентів стоматол. ф-тів ВНЗ МОЗ України IV рівня акредитації / Півторак В. І. [та ін.]; ред. проф. Півторака В. І., проф. Проніної О. М. - Вінниця: Нова Книга, 2016. - 310 с.: іл. - (Національний підручник).
47. Оперативна хірургія та топографічна анатомія: національний підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / Ю. Т. Ахтемійчук [та ін.]; ред. М. П. Ковальський. - 3-є вид., виправ. - Київ: ВСВ "Медицина", 2016. - 504 с.: 40 с. кольор. вкл.
48. Оптимізація лікування пухлин середостіння: методичні рекомендації / В. Д. Захаричев, А. В. Ганул. - Київ: [б. в.], 2016. - 28 с.
49. Перитоніт – одвічна проблема невідкладної хірургії: монографія / ред. В.П. Польового, В.В. Бойко, Р.І. Сидорчука. – Чернівці: Медуніверситет, 2012. – 376 с.
50. Післяопераційні грижі живота / Фелештинський Я.П.. – К.: ТОВ «Бізнес–Логіка» 2012. – 200 с.
51. Политравма: хирургия, травматология, анестезиология, интенсивная терапия /Фомін П.Д. [та ін.], ред. Ф.С. Глумчера, П.Д. Фомина, Є.Г. Педаченко, В.Г. Гетьмана, Г.Г. Рощина. - К.: 2012.- 780 с.
52. Рак молочної залози у жінок: управління факторами ризику / В. В. Рудень, Д. Є. Москвяк-Лесняк. - Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького, 2017. - 129 с.
53. Рани: загальні поняття, діагностично-лікувальні підходи на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах : навч. посіб. : для лікарів-слухачів післядипл. освіти, лікарів-інтернів вищ. мед. навч. закл. /І. С. Зозуля,Б. І Слонецький,М. В. Максименко,А. І. Зозуля,І. В. Вербицький; За ред.І. С. Зозуля.–Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2013.–105 с.
54. Руководство по амбулаторной хирургии: учеб. пособие / ред. В. В. Скибы; Министерство здравоохранения Украины, Киев. мед. ун-т УАНМ. – К.: Агенство «Україна», 2012 – 382с.
55. Спаечный синдром / Шальков Ю.Л., Гамидов А.Н. – Харьков: Коллегиум, 2010. – 244 с.
56. Топографічна, клінічна анатомія та оперативна хірургія: зб. тест. завдань для студентів вищ. мед. закл. III - IV рівня акредитації та лікарів-інтернів за фахом 222 "Медицина" / М. А. Волошин, Е. Р. Скаковський, О. А. Григор'єва; Запоріж. держ. мед. ун-т. - Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. - 280 с. - Бібліогр.: с. 277-278.
57. Травматологія та ортопедія: підручник / О. А. Бур'янов [и др.] ; ред.: Г. Г. Голка, О. А. Бур'янов, В. Г. Климовицький ; МОЗ України. -Вінниця : Нова книга, 2019 – 132 с.
58. Трансплантологія: для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України та лікарів-інтернів закладів (факультетів) післядипломної освіти МОЗ України / С. П. Кравченко, Р.В. Луценко, О. А. Шкурупій ; Укр. мед. стоматол.акад. -Полтава : УМСА, 2018. – 262 с.
59. Трахеостома: короткий опис втручання та догляду / Ю. О. Сережко. - Київ: [б. в.], 2016. - 28 с.
60. TNM класифікація злоякісних пухлин: методичний посібник: пер. з англ. / ред. А. І. Шевченко; пер. з англ. О. П. Колесникова [та ін.]. - Вінниця: ПП "Нова книга", 2019. - 88 с.
61. Ургентна абдомінальна хірургія. Навчальний посібник / В.І. Ляховський, І.І. Немченко, О.М. Люлька, О.П. Ковальов, О.Г. Краснов, Т.В. Городова-Андрєєва. – Полтава, ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2018. – 224с.

62. Урологія: підручник / С.П.Пасечников [та ін.]; ред. С.П.Пасечников - Вінниця: Нова Книга, 2019. – 400 с.
63. Хирургия поврежденных при политравме мирного и военного времени: учебное пособие / В. Д. Шейко; ВГУЗУ «УМСА». –Полтава: ООО «АСМИ», 2015. –557 с.
64. Хірургічні хвороби: підручник /Березницький Я.С., Вільцанюк О.А., Желіба М.Д., Фомін П.Д. [та ін.] / ред. П.Д.Фоміна, професора Я.С. Березницького. - К.: ВСВ «Медицина», 2016.- 408 с.
65. Хірургічні ускладнення ін'єкційної наркоманії: проблеми та особливості лікування / І. Д. Герич, А. Г. Іфтодій, О. В. Більцан. - Львів-Чернівці: Букрек, 2016. - 488 с.: іл.
66. Хірургічні хвороби: національний підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / Я. С. Березницький [и др.]; ред.: П. Д. Фомін, Я. С. Березницький. - Київ: ВСВ "Медицина", 2016. - 408 с.: 8 с. кольор. вкл.
67. Хірургія надзвичайних ситуацій: навч. посібник / Володимир Дмитрович Шейко, Борис Пилипович Лисенко, Анатолій Леонідович Челішвілі та ін.; заг. ред. В.Д. Шейко; УМСА. -Полтава, - 2007 (РВВ УМСА). -144 с.
68. Хірургія гнійно-некротичних ускладнень за синдрому діабетичної стопи / І. Я. Дзюбановський [та ін.]; ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України". - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2018. - 316 с.: іл.
69. Хірургія надзвичайних ситуацій: навч. посіб. / Шейко В. Д., Панасенко С. І., Челішвілі А. Л.; Укр. мед. стоматол. акад. - Полтава: Астроя, 2019. - 217 с.: рис., табл. ірургія пошкоджень. Надання екстреної медичної допомоги в центрі травми багатопрофільної лікарні: посібник / І. О. Воробей [та ін.]; ред. О. В. Мазуренка, Г. Г. Роштіна; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. - Київ: Гордон, 2018. - 154 с.: рис., табл.
70. Хірургія природженої непрохідності тонкої кишки у новонароджених дітей: монографія / Слепов О. К., Мигур М. Ю. - Київ: БАРМИ, 2021. - 255 с.: рис., табл.
71. Хірургія серцевих ушкоджень. Особливості сучасної доктрини = Хирургия сердечных повреждений. Особенности современной доктрины = Surgery of heart injuries. Feature of modern concept / В. В. Бойко [та ін.]. - Харків: Промінь, 2016. - 156 с.: іл.
72. Хірургія шийного відділу хребта: [монографія] / Є. І. Слинько, М. В. Хижняк, Ю. Є. Педаченко; ДУ "Ін-т нейрохірургії ім. А. П. Ромоданова НАМН України". - Київ: Інтерсервіс, 2019. - 463 с.: рис., табл.
73. Хірургія: в 2-х т. Т. 1.: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів / С. О. Бойко [та ін.]; ред.: П. Г. Кондратенко, В. І. Русин. - Вінниця: Нова Книга, 2019. - 704 с.: іл.
74. Хірургія: навч. посіб. / О. Б. Кутовий [та ін.], ред. д-ра мед. наук, проф. О. Б. Кутового; ДЗ "Дніпропетр. мед. акад. МОЗ України", Каф. хірургії №2. - Дніпропетровськ: Усик Т. Л., 2015 .Ч. 1. - 2015. - 287 с.: рис., табл.
75. Хірургія: підручник / О. М. Кіт, А. О. Боб, В. С. Жуковський; ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України". - 2-е вид., перероб і доп. - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2019. - 620 с.: іл.
76. Хірургія: підручник для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів освіти I-II рівнів акредитації / О. М. Кіт [та ін.]; ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського". - 2-е вид., без змін. - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2016. - 644 с.
77. Хірургія: підручник: в 2-х т. Т. 1: Загальна хірургія з основними видами хірургічної патології. Лікування хворого в хірургічному стаціонарі: підручник / Р. О. Сабадишин [та ін.]. - Вінниця: ПП "Нова книга", 2018. - 784 с.: рис. Хірургія: підручник: у 2 т. Т. 2: Спеціальна хірургія / Сабадишин Р. О. [та ін.]- Вінниця: Нова Книга, 2018. - 588 с.: рис.
78. Хірургія: Том 3 (книга 1) базовий підручник / Я. С.Березницький [та ін.]; ред. Я. С.Березницького, М. П. Захараша, В. Г. Мішалова. - Дніпропетровськ: РВА "Дніпро - VAL", 2011. - 780 с.

79. Хірургія: Том 3 (книга 2) базовий підручник / Я.С.Березницький [та ін.]; ред. Я. С. Березницького, М. П. Захараша, В. Г. Мішалова. - Дніпропетровськ: РВА "Дніпро - VAL", 2011. - 782 с.
80. Холодова травма / Г.П. Козинець, В.М. Денисенко, А.В. Сотников // – Вказівки з воєнно-польової хірургії. – К.: СПД Чалчинська Н.В., 2014. – 396 с.
81. Холодова травма / Г.П. Козинець: Навчальний посібник – К.: Логос, 2013. – 156 с.
82. Beynon, J., Harris, D.A., Davies, M., Evans, M. (Eds.) Coloproctology. A Practical Guide. Springer 2017. - 338 p.
83. Clinical anatomy and operative surgery = Клінічна анатомія та оперативна хірургія : textbook for English-speaking foreign students / O. V. Tsyhykalo. - Vinnytsia : Nova knyha, 2020. - 528 p. : fig. - Бібліогр.: с. 527.
84. Clinical Anatomy and operative surgery = Клінічна анатомія та оперативна хірургія : textbook for students of higher medical education establishments / O. M. Slobodian [et al.] ; ed. V. Yu. Yershov. - Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2018. - 504 p. : il.
85. General surgery : [пер. з укр.] / [V. P. Andriushchenko et al.] ; ed. by Bereznysky Ya. S. [et al.] . - 2nd ed. - Vinnytsia : Nova Knyha, 2020. - 327 p.
86. General surgery = Загальна хірургія : textbook for students of higher medical educational establishments / S. D. Khimich [et al.] ; ed.: S. D. Khimich, M. D. Zheliba. - Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2019. - 536 p.: il.
87. General surgery = Загальна хірургія : textbook for students of higher educational institutions / V. P. Andriushchenko [et al.] ; ed. Ya. S. Bereznysky [et al.]. - Vinnytsya : Nova Knyha, 2019. - 328 p. : il.
88. General surgery = Загальна хірургія : textbook for students of the higher medical education of the Ministry of Health of Ukraine / V. P. Andriushchenko [et al.] ; ed. Ya. S. Bereznysky [et al.]. - 2nd ed. - Vinnytsia : Nova Knyha, 2020. - 328 p. : il.
89. General surgery : [textbook]: [пер. з укр.] / V. P. Andriushchenko et al.; ed. by Bereznysky Ya. S. [et al.] . - 2nd ed. - Vinnytsia: Nova Knyha, 2020. - 327 p.: fig., tab.
90. General surgery = Загальна хірургія : / V. P. Andriushchenko [et al.] ; ed. by Ya. S. Bereznyskyi, M. P. Zakharash, V. G. Mishalov, V. O. Shidlovskyi. - Vinnytsia : Nova knyha, 2019. - 327 p.
91. Sidawy, Anton N. and Perler, Bruce A., "Rutherford's Vascular Surgery and Endovascular Therapy" (2018). Faculty Bookshelf. -133 p.
92. Surgery : [textbook for students of higher med. educational institutions] / [Kateryna M. Amosova et al.] ; ed. by Bereznys'kyu Ya. S., Zakharash M. P., Mishalov V. G. - Vinnytsia : Nova Knyha, 2016. - 711 p. : fig. - (Національний підручник).
93. Surgery : [textbook for students of higher med. educational institutions] / [Kateryna M. Amosova et al.] ; ed. by Bereznys'kyu Ya. S., Zakharash M. P., Mishalov V. G. - Vinnytsia : Nova Knyha, 2016. - 711 p. : fig. - (Національний підручник).
94. Surgery = Хірургія : textbook for students of higher medical educational institutions of Ministry of Health of Ukraine / K. M. Amosova [et al.] ; ed.: Ya. S. Bereznys'kyu, M. P. Zakharash, V. G. Mishalov. - 3rd ed. - Vinnytsya : Nova Knyha, 2021. - 712 p.
95. Surgery = Хірургія : textbook for students of higher medical educational institutions of Ministry of Health of Ukraine / K. M. Amosova [et al.] ; ed.: Ya. S. Bereznys'kyu, M. P. Zakharash, V. G. Mishalov. - 3rd ed. - Vinnytsya : Nova Knyha, 2021. - 712 p. : il.
96. Topographical anatomy and operative surgery : textbook for English-speaking foreign students / O. V. Tsyhykalo. - 3rd ed. - Vinnytsia : Nova Knyha, 2018. - 528 p.
97. Topographical anatomy and operative surgery Топографічна анатомія та оперативна хірургія : textbook for English-speaking foreign students / O. V. Tsyhykalo. - 3rd ed. - Vinnytsya : Nova Knyha, 2018. - 528 p. : il.